Förf.: Höök, L. J. von.

Anteckningar

under

en Resa på Sicilien

år 1823,

af

en Svensk.

STOCKHOLM,
tryckte hos Samuel Rumstedt, 1824.

Anteckningar under en Resa på Sicilien, år 1823.

Den 4 April gick jag om bord i Neapel på ett Palermitanskt fartyg, och hade den lyckan att äga ett angenämt sällskap af en berest Landsman. — Det är 180 mil *) mellan Neapel och Palermo, hvilken stad vi omsider den 9 April blefvo varse på långt afstånd, då solen gick upp öfver Eoliska öarna på en guldgul horizont; öfver en bergskedja upptäcktes Etna i form af en pyramid, sedan syntes Cap Orlando, Cap Gallo och hela den dermed förenade bergssträcka, som har de vackraste former.

De byggnader i Palermo, som ifrån sjösidan fästat vår uppmärksamhet, voro en Villa vid foten af berget Pelegrini, tillhörig Prins Belmonte, samt ett Palats utmed hafvet, tillhörigt Prins Butera.

Staden, som har form af en qvadrat, är anlagd uti en vik af hafvet och i en vacker dal omgifven af höga berg. Ibland byggnader utmärker sig framför alla det gamla slottet Zisa, som Arabiska Emirer bebott, i de tider Saracenerne regerade på ön. Palermo har dessutom många monumenter efter de särskilta Konungahus, som regerat på Sicilien, och är äfven märkvärdigt för dess ovanliga lifflighet. Der finnas 250,000 innevånare. Men ingen stad i Europa har så många fattiga, som begära almosor på gatorna. Åminnelserna af jordbäfningen den 5:te sistledne Mars, då flera qvarter af staden förvandlades till stenhögar och mycket folk omkom, försvårade denna obehagliga syn.

Det första vi besågo var den vackra korsgatan, der tvenne gator som genomskära Palermo stöta tillsammans. Hörnen, som äro rundade, prydas af Statuer, föreställande Philipperna i Spanien.

 Vid

*) Med mil menas här alltid Italienska, då andra ej äro utsatta.

Vid samma gata, kallad Toledo och Carsero, är en präktig Fontaine, samt Carl V:s statue i bronz, föreställande Kejsaren, då han år 1535 efter sin expedition till Tunis kom till Palermo och med ed lofvade staden att få behålla sina privilegier. Denna statue är förfärdigad af Volsi, en Palermitanare.

I slutet af samma gata ligger Domkyrkan, byggd af marmor, uti en både stor och smakfull styl, kallad Architectura Greco-arabonorrmanna. Det inre af kyrkan är modernt; der finnes en Madonna målad af Monterealese, och fyra grift-urnor i porphyr, öfver Ruggiero, Kejsar Henric VI och dess Gemål Constance, Konung Peter II af Aragonien, och Kejsar Fredric II.

Vice-Konungens Palats, som ifrån början varit en Saracenisk fästning, och sedermera de fordna Konungarnes residence, är beläget vid ett stort torg, der Philip IV:s statue i bronz utgör den förnämsta prydnaden. Slotts-Capellet är märkvärdigt för dess architecture i Byzantinsk styl, bygdt af Ruggiero år 1129, beklädt med mosaik i guld samt ornamenter af porphyr och verdo antico. Detta Capell kallades fordom Jerusalem. Uti Palatset är ett observatorium, hvarifrån Piazzi år 1801 upptäckte den nya planeten Ceres. Man visade oss i rummen tvenne antika baggar i bronz, som blifvit funne i Syracusa, af hvilka den ena gifvit från sig ett läte, då man rörde vid dess öra.

Den nu varande Vice-Konungen, Prins Campo Franco, Sicilianare, en Herre af utmärkt förtjenst, till hvilken vi voro lycklige nog att hafva recommendationsbref, gaf befallning att visa oss alla märkvärdigheter i staden, och behagade äfven vid vår afresa gifva oss bref till Intendenterna i alla de städer, der vi ämnade uppehålla oss.

Utanför stadsporten del Termine ligger den Botaniska trägården, kallad la Floridia, vackert belägen utmed hafvet. Pomeranslundarne stodo nu i full blomma. Här finnas vackra fontainer samt palmer. I en lund af cypresser har man upprest Cenotafer åt några af Siciliens namnkunnigaste män. Natural-Cabinettet derstädes är i en vacker Dorisk styl; uti salen, som får sin dager ifrån en cupol, stodo

stodo, uti nicher, statuer af vår stora Linné, af Theophrastus, Dioscorides och Tournefort.

Kyrkan la Martorana var fordom en Mosqué; dess fina colonner hafva arabiska inskrifter. Saracenerne hitförde i deras byggnader dessa colonner och filigrams-uthuggningar, ett byggnadssätt, som bar mera stämpeln af det underbara, än af den stora och vackra styl, som ännu bibehöll sig hos Grekerna, då Normannerne intogo Sicilien. Grefve Ruggiero, som ville åter här införa denna smak, lät år 1094 hemta Grekiska artister. Desse prydde Siciliens byggnader med mosaiker; hela denna kyrka är klädd dermed, och en af de märkvärdigaste föreställer Christus krönande Ruggiero till Konung. — Bland målningar är här en Madonna af de gamla Grekiska Skolorna målad på guldbotten, en S:t Simone, samt la Madonna del Rosario af Giuseppe di Salerno, och Christi himmelsfärd af en Anemoto med tillnamnet Romano Vincenzo, elev af Raphael, född i Palermo. Den liknar i utförandet Raphaels andra maner.

Uti Dominikaner-kyrkan S:ta Xita ser man Christi nedtagande af korset, måladt af förenämde Anemoto, samt en Magdalena, målad af Pietro Novelli ifrån Monreale, hvilken Palermitanarne kalla sin Raphael. Magdalena är föreställd på knä emottagande Nattvarden; en engel håller en fackla, hvars sken upplyser henne, och hvars effect är förträfflig. Denne målare har imiterat Domenichino och van Dyck, hvilken sednare under hans tid besökte Palermo.

Uti klostret Belvedere är en Madonna af samma mästare, äfven ganska vacker, och uti Universitetets samlingar har man några taflor af honom. Palermo äger nu en Målare, som heter Velasques, hvilken för sina compositioner har celebreté.

För öfrigt hörde jag ej omtalas mera än tvenne konst-samlingar: den ena af målningar, tillhörande Prins Campo Franco, der i synnerhet Lauras portrait af Leonardo da Vinci, ett hufvud af Titien, och Christus af el divino Morales, voro de märkvärdigaste. Den andra är en samling af Sicilianska medailler och mynt, tillhörande Abboten Ferrara, som utgifvit den sednaste beskrifningen öfver Sicilien. Deribland finnas mynt, som öfverträffa de Grekiska, i syn-

i synnerhet de af Syracusas medailler, som slogos under Agathocles' regering.

Den 12 April foro vi till Monreale, en stad belägen $4\frac{1}{2}$ mil ifrån Palermo. Denna väg, som går genom en den rikaste dal, är obeskrifligt skön, garnerad med pomeranser, aloe, Indiska fikon, sten-ekar och buskar af lagerrosen, samt en mängd granna fontainer skuggade af cypresser; men midt uti detta naturens öfverflöd störes nöjet af de uslingar, till hälften nakna, som byggt sig små hyddor mellan aloebuskarna, och som likna mera oskäliga djur, än menniskor. De äro alldeles kopparfärgade. Kyrkan i Monreale är högst märkvärdig. Hon byggdes 1171 af Wilhelm II kallad den gode, är klädd med mosaiker och hvit marmor; hvalfven, à plein centre, hvila på höga granit-colonner. Golfven uti alla dessa slags kyrkor äro äfven af mosaik i en vacker dessin. Här finnas tvänne grafvar, den ena en Sarcofag af porphyr, hvaruti Wilhelm I, med tillnamnet den grymme, ligger begrafven; och den andra, af marmor, uti hvilken dess son, den ofvannämnde Wilhelm II, hvilar.

Ifrån Monreale gingo vi öfver ett högt berg, beklädt med soumach, oliver, aloe och cypresser. Utsigten derifrån åt hafssidan var gudomlig. Ifrån detta berg kommo vi ner i en djup dal med vingårdar, valnöt- och tallskog. Der, uti en lund, ligger Benedictiner-klostret S:t Martino, grannt som Escurial, med en magnifik trappa af alabaster, gul marmor, samt en rödaktig marmor, som brytes i detta berg. Munkarne sofvo middag ännu vid vår framkomst. Omsider visade man oss Refectorium, der Monrealese målat brölloppet i Cana; samt Abbotens rum, uti hvilket fanns en vacker tafla af van Dyck: Christi död. Munkarnes Museum fick jag väl se, men ej Mynt-Cabinettet, emedan mynt-förvararen Denti, till hvilken jag var recommenderad, ej var tillstädes. Vaserne Greco-Sicoli voro rätt märkvärdige, i synnerhet en af den sednare epoken, med en förträfflig teckning. Här hade man äfven gipsen af Biscaris Grekiska torse af Bacchus; resten af Museum var af mindre interet. En munk var så artig och böd oss liqueur, hvarefter vi återvände till Palermo.

Den

Den 13 April foro vi ut på landet, på vägen åt le Termine. Man far öfver floden Oreto, och igenom bägge byarna Figarazzi. Här såg jag bondfolkets helgedagsdrägt. Qvinfolken insvepa sig uti hvita yllemantlar, och karlarne bruka hvita mössor, eller ock ett slags carpus af blått kläde. De nyttja aldrig hatt. Landet är vackert, bestående mest af fikon-skogar och vingårdar, hvilka planteras och skötas likasom uti Frankrike. Byen Bagaria, 10 mil ifrån staden, har många vackra landtslott, tillhöriga de rikaste Sicilianska Prinsarna; på afstånd synas de magnifika, men då man kommer dem närmare, äro der inga fönsterrutor och ännu mindre möbler. Den första Villa vi sågo tillhörer familjen Catolica, hvars siste ägare, Prins Catolica, blef vid revolutionen ihjälskjuten af pöbeln. Han hade aldrig beklädt något ämbete; men personligt hatad af folket i Palermo, föll han ett offer för dess raseri, då han ville här söka sin räddning.

Vi sågo Villa Palagonia, så märkvärdig för den dåliga smak, hvari den är byggd, och den kostnad, som der är nedlagd; alla taken, som äro hvälfda, voro klädda med speglar; golfven voro magnifika, af inlagd marmor; flera rader af osmakliga statuer prydde gården. Vi gingo sedan till Villa Malagarnera, som Drottningen bebott; den har vackra terrasser; uti trägårdarna ses alléer af cypresser och derimellan gröna planer med fruktträd. Här stod invid en grotta, på en höjd, en statue af Polyphem. Från denna höjd har man en gudomlig utsigt, af en mängd slott, samt staden Palermo, hafvet och bergen, med mellanliggande slätter, olivlundar och vingårdar, ända till Cap Cefalo och staden Termini, belägen 24 mil ifrån Palermo. Den hette fordom Himera, och ligger vid utloppet af floden af samma namn, hvilken nu heter Fiume grande. Sedan Carthaginenserne förstört denna stad, blef den åter uppbyggd under namn af Thermae Himerenses. Scipio återskickade ifrån Carthago till innevånarne, tvenne deras raraste statuer: Himera, som föreställde floden under skepnad af ett fruntimmer, samt Stesichoros (en lyrisk Poet född derstädes). Der bodde Stenio, som Praetoren Verres förföljde, emedan han ville hindra honom att borttaga ofvannämnda statuer, men hvilken Cicero försvarade, som man läser uti Ciceros tal emot Verres. Till

Till denna stad tog äfven den namnkunnige Cretensaren Ergoteles sin tillflykt. Han vann priset vid de Olympiska, Pythiska och Isthmiska spelen. Lysippus gjorde hans statue. Pausanias, som omtalar hans colossala växt, säger, att för att finna hans like, måste man återflytta sig till de fabuleusa och heroiska tiderna; och Pindari 12:te Olympiska Ode är honom tillegnad. Detta ställe har äfven märkvärdigheter ifrån fabelåldern. Då Hercules var på Sicilien, badade han uti floden Himera, såsom en medaille utvisar; en annan medaille föreställer på åtsidan den nyssnämnde Ergoteles i en char körd af Segern, och på frånsidan ses en Nymph och Hercules.

Den 14 April voro vi på lustslottet la Favorita, som Konungen låtit bygga i Chinesisk smak. Det är väl meubleradt, men det märkvärdigaste är dess ovanligt sköna belägenhet. Uti trägården var den grannaste blomsterparterre och de högsta mirten-bosquets jag sett. Fältet var garneradt med Indiska fikon.

Vi gingo upp på berget Pelegrini, hvarifrån man skådar hela detta land, likasom på en charta, med alla dess regelmässigt tecknade trägårdar samt höga och vackra berg. Man ser öfver Palermos vik, ända till Cap Cefalo, samt åt en annan sida hafsviken Ferro Cavallo. Der, på en udde vid hafvet, var staden Hyccara belägen, känd såsom födelseort åt Lais, som sedan blef så beryktad uti Corinth. Detta berget Pelegrini höjer sig 1963 fot öfver hafvet. Deruppe är S:ta Rosalias grotta, hvaruti denna Palermos Patronessa dog. Ett sällskap sämre folk, som här möttes, dansade hela vägen utför berget under sång och tambour de basque: karlarne hade gevär och skjöto flera skott under dansen. Man berättar, att deras sånger hafva ännu likhet med den tredje Idyllen hos Theocrit.

Sedan alla anstalter voro gjorde för resan omkring ön, hvarvid Svenske Consuln Rapp visade all möjlig omsorg, reste vi den 17 April med en Veturino, eller kusk, som hade en häst och en mula. Berget Pelegrini, det högblåa hafvet, samt floden Bageria, som slingrade sig uti en vacker dal, hvilka vi lemnade bakom oss, gåfvo

gåfvo oss beständigt omväxlande vackra taflor; ängarne voro höljde med blommor af samma färg som himmelen; men ju högre vi kommo upp i bergen, ju mera försvunno de sköna fruktträden och oliverskogarne. Vi stannade vid ett uselt värdshus uti byn Bel Frate, der vi åto i stallet, tillika med andra resande, som kommo uti Lettiga, ett slags portchaise buren af mulor.

Linet stod i blomma; stora fält voro besådda med bönor uti en däld, som vi genomforo, och hvari floden Termine slingrade sig. Här lemnade vi den så kallade goda vägen. Vi följde nu mera en dålig gångstig och kommo till en höjd, hvarifrån hafvet sågs på tvenne ställen samt det snöbetäckta berget Palombo. Vår veturino berättade, att uti den lilla staden Vicari, som vi sågo på afstånd, få presterna gifta sig, hvilket dock är osannt; men det gifves orter på Sicilien, der några Albanesiska colonier äro bosatte, hvilka ditflyktade uti det 15 Seklet undan Turkarna, och bibehålla den Grekiska kyrkans religionsbruk, hvars prester hafva frihet att gifta sig.

Vi tillbragte natten uti byn Alcari delle Fredde, ett namn passande för stället. Der var så kallt, att det första vi begärde var att få eld. Stället ligger så högt, att dess enda product är säd. En Engelsman tillika med en Siciliansk prest och betjening kommo dit straxt efter oss, och de hade den godheten att bjuda oss på soupé af deras förträffliga matsäck med Marsalla-vin, drufvor och andra delicatesser, hvilket vi emottogo, emedan värdshuset hade intet att erbjuda.

Den 18 April. Om morgonen kommo vi ner uti en dal, der floden S:t Petro har sitt ursprung. Vi följde stränderna af denna flod, och redo öfver den tjugufyra gånger. Som botten var uppfylld af stora stenar, voro dessa öfverfarter rätt besvärliga; stränderna voro på sina ställen vackra, prydde med täcka hus och pomeransträgårdar, samt skuggade af cypresser, tallar och öfver allt popplar; aloebuskar omgåfvo åkrarna, och dessa åkrar tillika med bönland sträckte sig ända upp i bergen, som omgifva denna dal. På bergen lågo först till höger städerna Castro nuovo och Camarata,

och på vänstra sidan städerna Sutera och Campo Franco, af hvilka den förstnämde var högst besynnerligt belägen, vid foten af ett ännu högre berg, så högt, att vi hela dagen sågo det. — Vi åto middag uti Fonda d'aque fredde (enstaka värdshus kallas här Fonda). Här blef dalen djupare, bergen brantare och belägenheterna så pittoreska, att de fullkomligt liknade taflor af Poussins; vi sågo här en oräknelig mängd får af en förträfflig ras, liknande de angoriska; men hvilken skillnad, att se deras usla herdar, emot dem som Theocrit beskrifver, hvilka ofta höllo de lärdaste samtal, och öfvergåfvo sina hjordar, för att besöka de Olympiska spelen och der se utdelas kransar åt segervinnarne.

Luften här skall vara osund; derföre äro alla städer anlagde på berg. Vi måste på eftermiddagen rida ännu trenne gånger öfver den nyssomtalte floden, hvilket blef den 27:de gången äfventyrligt, emedan vattnet, förökadt med floden Platani, steg öfver buken på hästarna. Denna flod hette fordom Helesus, och man berättar, att Proserpina vid dess strand plockade blommor, då hon blef bortröfvad af Pluto.

Vi kommo nu genom åkrar upp till portarna af staden Aragona, som har ett vackert slott. Den vida, sädbesådda slätt, som vi sedermera genomforo, liknade Roms fält. På afstånd sågs hafvet emellan höjder, der staden Girgente tecknade sig rätt väl, och sedan vi passerat kalkberget Macalube och ännu en djup dal, kommo vi, uti ett vackert månsken, förbi berget Athenea upp till det gamla Agrigentum, som nu kallas Girgente. Vi hade svårt att få rum, emedan der var marknad; men tvenne herrar hade den godheten att lemna sitt rum åt oss: en artighet, som påminte om den gästfrihet Diodorus berömmer hos Agrigentinerna.

Den 19 April. Det första vi besågo var Kathedralkyrkan, som är Dorisk. En antik Sarcofag tjenar här till dopfunt; den har 7 fots längd samt 3 fots bredd och höjd; dess basreliefs, ehuru vackra, förtjena dock ej den celebreté de fått. Ämnet är taget utur Tragedien Phædra af Euripides, men arbetet är visserligen gjordt flera sekler senare, närmare Augusti tidehvarf. Den ena af

de vackraste sidorna föreställer Hippolytus som far ut på jagt, der i synnerhet hundarne äro obeskrifligt väl bildade; och den andra, Phædra, sittande omgifven af sina fruntimmer, uti förtviflan öfver sin olyckliga kärlek. Hon ser ut att vara ett portrait, och hon tyckes verkeligen säga till sin amma de verser af Euripides, som Racine imiterat uti följande:

"Que ces vains ornemens, que ces voiles me pèsent,
"quelle importune main, en formant tous ces noeuds,
"a pris soin sur mon front d'assembler mes cheveux?
"Tout m'afflige et m'ennuit et conspire à me nuire.

Ibland dem som omge henne äro tvenne gracieusa lyrspelerskor och tvenne flickor, hvilkas hår äro väl coifferade. Amman är liten och mager. Samma person ses äfven på den förenämda basreliefen. De tredje och fjerde sidorna äro mindre vackra; den ena föreställer Hippolytus då han faller ur charen, och dör; och den andra, då han är på en vildsvinsjagt, hvilket endast är ett utkast. Uti listen omkring Sarcofagen äro äfven vackra djur, och det synes, som Artisten haft mesta talent för sådana.

Den moderna staden Girgente, som fordom var Citadellet och hette Camicus, är byggd i form af amphitheater, och dess Kyrkor, med cupoler, samt höga klosterbyggnader, äfvensom husen i allmänhet, göra utseendet ganska pittoreskt. Landskapet omkring visar frugtbärande åkrar, mandelträd, och de redan hos de Gamla berömda oliverskogarna.

Dessa trakter voro nu äfven prydde med alla vårens blommor, och ett ställe kalladt S:t Nicola, beläget uti medelpunkten, har tillika en samling antiquiteter, hvaribland en Corinthisk frise, hörande till Romarnes regeringstid härstädes.

Templen äro vackra och imponerande; men de gamla stadsmurarne, uthuggne i klippan och till största delen nu nerstörtade i dalarna, äro något alldeles förvånande. Man förstår ej, huru menniskohänder, ej en gång Dædalus, som var Architecten, kunnat utföra så trottsande verk. Men lika så förfärliga lära de

 jord-

jordbäfningar varit, som störtade dessa tillika med Jupiters Tempel. Detta Tempel är så colossalt, att en kapitäl är stor som en klippa, en karl kan verkeligen få rum uti canelurerna på de afbrutna colonnerna, en triglif har öfver 10 fots högd. Nu, sedan man fört åt sidorna i högar detta Tempels fragmenter, har planen blifvit alldeles ren; den liknar ett stort torg omgifvet af höga parapeter, och prydes af de skönaste blommor. Ibland fragmenterna äro stycken af 3 colossala Cariatider, 25 fot höga; man kallar dem Giganter. Målaren Politi, som utgifvit en beskrifning öfver detta Tempel, menar, att dessa Giganter stått uti en grouppe midt i dörren, och anser denna hafva varit af en så ovanlig bredd och höjd, att ett sådant understöd varit nödigt; men Architecten Cockerell tror, att dessa Giganter varit 24, och att de stått på attiquen uti cellan, hvilket väl synes troligare. På frontispicerna anser man, att kriget med Giganterna, på den ena, och Trojas intagande, på den andra, varit sculperade. Af de härtill hörande figurer har man blott hittat nedra delen af ett ansigte, på hvilket munnen är mycket vacker. Jag såg detta fragment hos Herr Politi. Man tror, att Architecten hetat Fease, och att Carthaginensiska fångar, tagne af Gelon och Theon vid Himera, byggt detta Tempel, som dock aldrig blef färdigt, i anseende till krigen med Carthaginenserna. Det egna uti byggnadssättet är, att Pronaos, eller kanhända endast portiquen bakom cellan, hade 7 colonner, samt att hela Ale eller portiquen varit mörk, utan dager. Cella fick sin dager uppifrån, och var obetäckt. Det var uti det 4:de året af 93:dje Olympiaden, under det Atheniensiska kriget, som staden blef efter 7 månaders belägring intagen och förstörd af Carthaginenska Generalerna Hannibal och Himilcon. — Timoleon lät åter befolka den af Greker, som förenade sig med de gamla invånarne. Enligt Diodorus fanns der 200,000 innebyggare.

Helt nära dessa ofvan omtalte ruiner äro andra, kallade Hercules' Tempel, som äfven ramlat, och har endast en colonne qvarstående. Man tror, att det var uti detta Tempel, som den rika Agrigentinaren Gellias (hvilken Diodorus omtalar) tog sin tillflykt vid stadens intagande, och omsider offrade sig sjelf åt lågorna.

Dio-

Diodorus säger dock, att det var uti Minervas Tempel. Under detta Tempel finnas Catacomber. Man begrafde sina döda äfven i sjelfva stadsmuren, der sådane voro inhuggne. Jag såg flera grafvar, der stenen var afvältad, eller låg tvärs öfver grafven. Öfver allt herrskar nu en sorglig tystnad i dessa trakter, som endast resande besöka.

Det så kallade Enighetens Tempel (Peripteri doppi) är det vackraste, och alldeles bibehållet. Junos Tempel är mycket förfallet. Man säger, att det var uti detta Tempel Xeuxis målade sin Juno, hvartill stadens fem vackraste flickor hade tjent som modeller. Dessa Tempel ligga nästan i en linie, och alla helt nära stadsmuren. Under denna ses en vacker graf, kallad Theons, som var en ibland de bästa regenter Agrigentum haft, samtidig med Gelon och med Hiero I i Syracusa, med hvilken han var beslägtad. Han dog 472 år f. Ch. f. och efterträddes af sin bror Thrasydeus. Denne var en tyrann, som sedan han förlorat en bataille emot Hierô, blef afsatt, och Agrigentinerne återtogo sin frihet. Men andra påstå, att nyssnämde grafvård blifvit upprest åt en häst, som vunnit något pris. Virgilius sjunger om deras hästar:

"Skyrest prunkar Akrâgas berg af rymliga murar,
"Vidt från ålder berömdt af de modiga hästar det fostrat.

Jag kan nästan säga, att jag ej såg någon häst i staden. Det var lika så rart, som att se en vagn.

Pindarus har besjungit tvenne gånger en Xenocrates, Agrigentinare och broder till Theon, hvilken vann pris i coursen vid de Isthmiska spelen, men dog straxt efter sin seger. Sången är tillegnad dess son Thrasybulus, som tyckes hafva varit poet.

En annan af Pindari sånger är tillegnad Agrigentinaren Mida, som var Musikant, och som ej allenast segrade vid de Pythiska spelen, utan äfven vid de så kallade Panathénées uti Athen.

En af forntidens Philosopher, vid namn Empédocles, disciple af Pythagôras, var bördig ifrån denna stad, och lefde på den tiden,

 då

då den var i högsta anseende. Man berättar, att han en gång förebrådde Agrigentinerna deras yppiga lefnad, sägande att de lefde, som om de skulle dö nästa dag, och att de uppförde byggnader, som om de ämnade lefva evinnerligen. Genom hans inflytelse favoriserades folket, men så ofta man tillböd honom att sätta sig i spetsen för regeringen, vägrade han det ständigt; i dess ställe befrämjade han jemnlikheten, och delade sin egendom med dem som hade mindre än han. Men hans största verk var, då han befriade Selinunt för pesten; en gerning som blifvit förodödligad ända till våra tider genom en vacker medaille. En ibland denna Philosophens sattser var, att själen efter döden förflyttade sig uti andra kroppar; han påstod sig sjelf hafva varit flicka, sedan fisk, fågel, och sluteligen en ört. Man påstår, att han omsider vid en stor måltid skildes ifrån sina gäster, gick upp på Etna och kastade sig uti dess crater, hvarom Horatius sjunger:

- - - - Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
Insiluit - - - -

Han lefde omkring den 84 Olympiaden, och Sicilianarne påstå ännu, att det ärorikaste för deras ö är att hafva födt denna Philosoph, hvars poesier i forntiden högt beundrades.

Den ofvan omtalte Målaren Politi bor i denna stad. Han hade den godheten att bjuda mig till ett spectacle på en Sällskaps-Theater, som han sjelf byggt uti sitt hus; man gaf la Locandiera, och jag såg der flera vackra fruntimmer.

Den 22 April reste vi, och beságo vid förbifarten Proserpinas Tempel, som nu heter S:t Blasii Kyrka. Åt denna sida visa sig de nerfallne murarne af staden på ett lika så förvånande som vackert sätt, och öfvanför dem ser man Templen. Vi kommo öfver ån Hypras, nu mera S:t Blasio, och en backe på den andra sidan, der förstaden Neapolis låg, hvaraf ingen lemning nu finnes; bakom detta berg hade Romarne sitt läger, då de första gången intogo staden. Härifrån synes berget Toro, der Carthaginenserne voro lägrade.

Landet

Landet blef nu fult, en stenig mark höljd med ett slags palmbuske, som man kallar Zamara och hvaraf man tillverkar rep och segelgarn. 14 mil derifrån ligger Palma, en liten stad, väl belägen, ej långt ifrån hafvet, äfven på en höjd, som är omgifven af fruktbara dälder, der oliver, pomeranser, granater och allehanda frukttträd bilda de vackraste skogar; vi frukosterade här med pomeranser, godt bröd och vin, och kommo derifrån öfver en stor slätt utmed hafvet, sedan förbi berget Ecnomo, som har flera antiqviteter, dem man tror vara lemningar efter staden Finzia eller Ecnome, säte för tyrannen Phalaris, som blifvit namnkunnig bland annat för den tjur af bronz, i hvilken han lefvande uppbrände många menniskor och sluteligen äfven uppfinnaren af detta grymma dödssätt. Vi kommo till den lilla staden Alicata, belägen vid hafvet och utloppet af floden Salso, med det lyckligaste läge, liknande Neapel i miniature. Der finnas några byggnader af huggen sten af en vacker architecture, och i kyrkorna äro colonner af en gråaktig marmor. Detta ställe är magazins-plats för säden som utskeppas, ehuru der är ingen hamn; några dåliga fiskarebåtar lågo uppdragne på stranden. Hit är 24 mil ifrån Girgente.

Den 23 April fortsatte vi resan, gingo på färja öfver floden Salso, följde beständigt hafsstranden 13 mil till Terranova, en liten, men reguliert byggd stad i den skönaste trakt. Här äro de omtalta Caricatorer eller grottor, uthuggna i klippan vid hafvet, i hvilka säden som utskeppas kan hålla sig hela tre år. Men denna utskeppning är ej nu mera stå stor, som förr, sedan tullafgifterne blifvit så höga. Härifrån är 100 mil till Malta. Staden har ingen hamn, och mycken uselhet rådde här, likasom öfver allt. Den tillhör Prins Monte Leone, som blott en enda gång besökt den. Här behöfdes mer än väl ett Lazaret, eller åtminstone en Läkare, för att bota de skabbsjukdomar som äro mycket gängse.

Jag såg en lacritsfabrik; lacritsen bakas som bröd, sedan man prässat saften ur qvistarna af en låg buske, som här växer i öfverflöd och kallas niculizia eller glycyrrhizza. Några unga Herrar, hvilkas bekantskap jag gjorde på torget, förskaffade mig andras, jemte flera underrättelser. De förde mig utom stadsporten för att se en antik Dorisk colonne, som der ligger med base och kapitäl i

sex stycken. Man tror, att den hört till ett Junos Tempel. Innevånarne påstå, att deras lilla å, som kastar sig uti hafvet, var den gamla Gela, och deras stad det fordna Gela. De stöda sig på belägenheten, som, enligt Virgilius, var så nära till Camerina, att denna stad sågs härifrån på 19 mils afstånd - - -

"Fjerran beläget jag ser Camarina, som ödet ej tillät
"Att omskapa sitt skick: Jag ser de Geloiska fälten,
"Och dig, Gela! som drager ditt namn af den störtande floden.

samt på den mängd Gelas mynt, som här hittas uti jorden. Dessa mynt hafva på ena sidan en oxe med ett menniskohufvud, och på den andra olika hufvuden, ofta en Venus, som är mycket vacker. Jag såg ett sådant mynt i guld ibland Marquis Mallias rara samling, samt ett annat i silfver med Apollos hufvud. Nämnde Marquis hade den godheten att gifva mig tvenne mynt i bronz, ett af Messinas, och det andra af Hiero den yngre; de finnas afttecknade uti Prins Torremuzzas Siciliæ nummi veteres.

Hos Sutto-Intendenten såg jag en vase, som man nyss funnit uti jorden, helt nära staden, och som han köpt för 3 Ducati. Den var stor och vacker, som den raraste uti Neapels museum, och öfverträffade den uti teckningen. Figurerna tycktes vara Mercurius, Juno och Venus. Hufvudet af den sistnämda var det skönaste jag sett.

Uti en af dessa vaser torde Aeschyli aska ännu ligga orubbad. Plutarchus omtalar det monument och den inskrift denne store poet här fick. — Gela kunde äfven berömma sig af att hafva framfödt Regenterna Thrasybulus, Hiero och Gelon, som intog Syracusa, och blef dess förste Konung och bäste Regent. — En gammal Öfverste, hvars namn jag lika så hastigt glömde, som jag hörde det; hade ett stort skåp fullsatt med Vaser Greco-Sicoli af alla tre epokerna, med en mängd lampor och små koppar med lâck, så lätta, som om de varit af papper: vaserna voro af en obeskriflig elegance uti former och teckning; ibland dem finnes en ovanligt stor och väl conserverad. Denne man hade äfven en samling af små mynt i guld och silfver, af hvilka flera ej äro större än genomskärningen af en ärt, men på hvilka man såg de skönaste hufvuden rent och tydligt präglade.

För

För öfrigt gjorde de gamla urmodiga meublerna uti Palatserna, der man ej har fenster, utan vanliga dörrar, som gå ut till balconen, en contrast emot de vackra vaserna och guldmedaillerna. — Bättre folk samlas uti de så kallade Casini dei nobili, som man har uti alla Sicilianska städer, och som bestå af ett eller två rum med dörrar åt gatan eller torget, men der inga andra avisor finnas, än Palermos och Messinas dåliga tidningar. — Fruntimren, då de gå ut, äro alldeles betäckta med en svart taftsslöja kallad Manto, som räcker ända ner till fötterna, och är litet uppfäst under högra armen.

Signor Campo Chiaro, hvars bekantskap jag hade gjort, förde mig till värdshuset, som var det snyggaste jag ännu sett på Sicilien.

Den 24 April reste vi om morgonen igenom vackra åkerfält, hvarifrån man ser städerna Butera och S:ta Maria di Nicena, hvilka bägge tillhöra Prins Butera, som har 286,000 uns i inkomst om året. — Vi kommo uppför ett högt berg, 18 mil ifrån Terranova, till staden Calatagirone, som ifrån början var en Saracenisk stad; den är väl byggd, och ligger så högt, att man derifrån ser en god del af Sicilien, i synnerhet ifrån kyrktornet S:ta Maria del Monte Esmatrice. Här såg jag Etna på 60 mils afstånd; det var ännu betäckt med snö; moln omgåfvo dess topp, hvilka dock emot solens nedgång försvunno; berget fick då en len violett färg. Dernedanför syntes städerna Minco, Palagona, Licordia, Monte Rosso, Ceramonte och Biscari, samt hafvet vid Catanea; på en annan sida såg man hafvet vid Terranova, samt en kedja af berg på norra och vestra sidorna. Detta ställe ligger alldeles skildt ifrån verlden, i anseende till sin höjd. Här finnes det vackraste folket på Sicilien. Några equipager sågos på gatorna, men de kunna aldrig komma utför berget. Vi besökte attelien hos en Bildhuggare Bon Giovanni, som gör små figurer uti bränd lera. En munk som faller af åsnan var ett bland hans arbeten. Han gör äfven vaser; men de hafva ingen likhet med de så kallade Greco-Sicoli; ej en gång med de vanliga vattenkrukorna, som ännu bibehålla de antika formerna, i synnerhet de som tillverkas uti Sciacca.

Vi reste om morgonen utför detta berg, som äfven på denna sidan hade de skönaste utsigter af stadens byggnader. Vi kommo ner till den vackraste slätt, hvarifrån Mont Gibel eller Etna hela dagen var hufvudpunkten för ögat. Dess snöbetäckta topp var mera i harmoni med den mulna himmelen, än med detta gudomliga land. Bergets nedra sluttning var ljusblå i rödt, fältet ljusblått i grönt, och på närmare håll grönt med alla möjliga skiftande blommor; vi kommo nära några backar, som liknade Monte Mario vid Rom, i anseende till deras cypress- och tallskogar. Vid Palagonia, der vi frukosterade, kommo vi igenom en dal, som var alldeles gudomligt skön. På andra sidan derom passerades sädesfält och sjön Lentini (märkvärdig för sitt ålfiske) till staden Lentini, äfven vackert belägen (34 mil ifrån Calatagirone) på sluttningen af en backe, beklädd med fruktträd och Indiska fikon. Der är en stor och vacker klosterbyggnad, och nära den ligger Capucinernas Kyrka, som har en tafla föreställande Christus på korset, af Tintoretto. Lentini har bibehållit sitt urgamla namn, och det säges, att här var en af Fabrikerna för de Vasi Greco-Sicoli, som göra denna ö nu så märkvärdig. Jag såg på Rådhuset tvenne sådana vaser, stora och vackra, med greparna öfver målningen; formerna voro, såsom på alla, eleganta, och målningen föreställde på den ena ett vackert fruntimmer, fullt af oskuld och grace; ett annat fruntimmer klädde henne i håret, eller snarare fäste kammen deri; en mansperson med krans på hufvudet höll en spegel framför henne; på andra sidan om henne satt Apollo, som spelte på lyra med åtta strängar; fingrarne, som knäppte på strängarna, hade både lif och takt; bakom honom stod Mercurius. På den andra sidan af vasen var en Faun och en Bacchant som dansade. Man tror, att hela målningen på denna vasen har afseende på någon ung brud. Den andra vasens målning föreställde en liten Theater med fina colonner och en smal trappa framför scenen. På Theatern stodo fyra acteurer. Den ena var en verklig Satyr, med stor mage; han tycktes tala med en person ädelt klädd, som pekade på en penat på ett altare; på ömse sidor stodo tvenne acteurer med masquer. Kanhända föreställde det en scene utur någon comedie af Epicharmus.

charmus. Målningen på andra sidan var tvenne Canephorer med Bacchus. — Från Lentini härstammade Gorgias (en discipel af Empedocles), som för sin vältalighet gjorde sig så namnkunnig, att man omsider uppreste åt honom en statue af guld uti Delphi. Lentinerne sände honom som ambassadeur till Athen, der han med sin vältalighet förmådde Athenienserna att skicka en armée till Sicilien för att försvara dem emot Syracusanerna.

Den 26 April reste vi förbi Carlentini, en fästning, som Kejsar Carl V. byggt, och dit han ville förflytta innevånarne uti Lentini; men hvartill desse ej samtyckte. — Vi kommo derifrån uti de vackraste ek-, oliver- och carrubbio-skogar med buskar af mirten, törnrosor och jasminer, hvaremellan man alltid såg Etna, Sundet, Catanea, Calabriens berg, samt, på närmare afstånd, Augusta, på en udde i hafvet, den Virgilius kallar

Cantagias mynning, kantad af hällar.

Denna vidsträckta utsigt har någon likhet med den af Neapels vik, som dock är mycket mindre. Vi kommo i en däld, uti hvilken låg en ännu djupare dal, med så branta bräddar, att jag ej förstår huru dess innebyggare, som der bo i grottor, komma dit ner. Vägen var här öfver all beskrifning elak. Vi foro öfver floden Cantara (Alabas), vid hvilken den gamla staden Ibla megara var belägen; sedan, närmare hafvet, redo vi förbi en gammal gråf, som liknar de Romerska, och omsider förbi den stora hamnen kallad Trogilus eller Tapsus, hvarefter vi kommo upp uti förstaden Achradina, igenom en gata, som skillde Achradina ifrån förstaden Tychæ, i hvilken porta Trogilorum var fordom. Ifrån en kal höjd syntes Ortygia, som nu är staden och fästningen Syracusa. Efter att hafva passerat några små landställen, sågo vi toma gråfvar huggna uti klippan. Uti en af dessa låg förmodligen Archimedes begrafven, då Cicero återfann den; på den var uthugget en cylinder innehållande en sfer. Sedan kommo vi förbi tre marmor-colonner med baser, som fordom tillhört Achradina, och slutligen in uti fästningen. Gatorna äro smala, husen låga. Vi togo in på värdshuset il Sole; men jag var så sjuk, att jag icke den dagen kunde bese något.

 Följande

Följande dagen började vi med att bese Katedral-kyrkan, som fordom var Minervas Tempel, och hvars portar, enligt Cicero, voro af guld och elfenben; det ägde ock en tafla, som föreställde Agathocles i spetsen för sin här. Dess vackra colonner, i Dorisk stil, hafva allt hittills trottsat sekler, belägringar och jordbäfningar. Af dem äro 14 på längden, och 6 på bredden, till en del inmurade, och till en del förenade med en smal mur, sedan Biskop Zosimo uti 6:te seculum förvandlade Templet till Kyrka och uthögg den muren, som omgaf Cella, till portar, likasom i Enighetens Tempel uti Agrigentum, hvilket äfven en tid varit nyttjadt till Kyrka.

Vi sågo vidare Dianas Tempel, hvaraf blott tvenne colonner finnas öfriga i en mur. Ön Ortygia var helgad åt Diana. På flera af Syracusas vackra medailler ser man hennes bild. Härifrån gick jag ner till Arethusas källa, som fordom inspirerade Daphnis, Theocritus, Moschus och så många andra poeter.

"Framför Sikaniens kust, en ö af vågen omkringslås,
"midt mot Plemmyrii brännande spets, som fäderna fordom
"kallat Ortygia. Hit den Elidiska elfven Alfeus
"sågs djupt under den böljade rymden beredt sig en lönväg,
"och, Arethusa, sig blanda med dig i Siciliska vågor,

sjunger Virgilius. Dess vatten var så klart, att det minsta object deri skulle kunnat ses. Der lågo nu några vackra flickor och tvättade; dock liknade ingen Arethusas bild. — Fästningsmuren, som på den ena sidan har förändrat det pittoreska af läget, och källan, som är förvandlad till en tvättdamm, har haft samma olyckliga förnedring, som Veneris Erycinas Tempel, hvilket man inrättat till det sväraste fängelse på Sicilien.

Här finnes äfven ett bad, som bär namn efter den nyss omtalte poeten Daphnis, hvilken lefde före Trojanska kriget, och hvars grafskrift Virgilius gjort uti Femte Eclogen:

"Daphnis i skogarna känd, och af Ryktet till stjernorna buren
"Öfverträffade sjelf den hjord han vaktat i fägring.

Vi gingo nu till förstaden Neapolis, och besågo Amphiteatern, som ej är stor; den i Pompeji är större, hvilket ger anledning

att

att tro, att den blifvit byggd uti de Romares tid. Den är till hälften uthuggen i klippan, och resten är af huggen sten sammanfogad utan murbruk: den hade tvenne ingångar. Den blir nu uppgräfd på Regeringens bekostnad; der är äfven en vattenledning. Man måste säga, att Syracusanerne byggde ej ensamt för sig, utan för efterverlden; dessa monumenter kunna aldrig förstöras.

Vi kommo sedan till Dionysii öra, som liknar vid ingången Pausilippi grotta, men har form af ett S. Den är mycket hög, och den finaste röst gör der det starkaste dån. Flera hål äro uti väggarna, och några ornamenter af marmor, som man här funnit, kunde gifva anledning att tro, att denna grotta varit marmor-klädd. Der bredevid äro Latomier, som likna Catacomberna i Neapel, och uti hvilka man har en repslagarebana.

Theatern, som stöter intill Dionysii öra, är mycket stor; sätena äro uthuggna uti klippan; jag räknade 23 sådana väl behållna. De hafva det egna, att den delen af gradinen, hvarpå man höll fötterna, var djupare än den, hvarpå åskådaren satt. Härifrån ser man staden, hamnen och höjden Plemmyrium, hela den förstaden, som kallades Olympium, samt hafvet; detta ställe skall behaga alla som komma dit, ehuru utsigten ej äger den storhet jag hade väntat mig.

Bakom gradinerna finnes en grotta, lik den vid Theatern uti Athen, hvaruti trepieden stod. Jag satte mig på en af dessa gradiner; kanske hafva Epicharmus eller Theocritus suttit på samma ställe. Här sväfva för mig i inbillningen de stora män Historien omtalar; der sitter Philosophen Aristippus, som ofta kom till Syracusa för att besöka Dionysius, och som, då man förebrådde honom, att han öfvergaf Socrates för Dionysius, svarade: "när jag behöfde visdom, gick jag till Socrates, och nu, som jag är i behof af penningar, kommer jag till Dionysius." Det högsäte Plato hade, finnes förmodligen intet mera. Han reste trenne gånger till Sicilien. Den första resan gjorde han blott för att bese Etna; han besökte då Dionysius den äldre, hvilken han genom sina samtal så

miss-

misshagade, att denne lät sälja honom till slaf på ön Egina; men köparen återskickade Plato till Athen. Andra gången reste han hit åtföljd af sin discipel Xenocrates. Då regerade Dionysius den yngre, hvilken deremot hade all möjlig aktning för honom. Tredje gången kom han till Syracusa, medan samme Dionysius ännu regerade, för att begära nåd för en sin vän Dion; men då misshagade han äfven denna tyrann till den grad, att han var nära att mista lifvet, om ej hans vän Archytas i Tarent skickat ett bud och skepp för att frälsa honom. Han återvände då till Athen, och dog, innan Dionysius blef afsatt och förd till Corinth. — Och hvem skulle kunna glömma den gamla Timoleon! Jag ser honom kommande uti en char, att emottaga glädje- och tacksamhets-betygelser af det folk, åt hvilket han återgaf friheten, sedan det lidit under Dionysiernas och andra tyranners ok. . . .

Vi kommo till en gata uthuggen i klippan med grafvar på bägge sidor, hvilka till formen likna de Romerska. Sedan gingo vi en elak väg, öfver åkrar och stenar, till den namnkunniga fästningen Labdalum, belägen i slutet af förstaden, som efter ett dervarande Fortunas Tempel kallas Tychæ. Denna fästning var redan byggd i det Peloponnesiska kriget, då Athenienserne intogo den under Nicias, hvilken utvidgade den och omgaf hela staden med en mur. Plutarchus kallar denna fästning Epipolis, samt berättar, att den på hans tid var omgifven med murar. När Dionysius, som var frånvarande, kom tillbaka till staden sjövägen, inneslöt han sig uti Citadellet Ortygia, men flydde straxt derefter, då han såg sin magt vara förbi; men sedan han åter efter Dions död kommit i besittning af Syracusa och åter igen blifvit afsatt, var hans sista tillflykt uti denna fästning, som han slutligen öfvergaf åt den Corinthiska befälhafvaren Timoleon tillika med sig sjelf, hvarefter han fördes till Corinth, och der slöt sina dagar i lika så usla villkor, som hans regering varit grym. Syracusa blef vid samma tid intaget af Carthaginenserna genom en annan tyranns Icetes tillhjelp, som släppte in deras flotta uti hamnen, då 60,000 man landstego, men hvilka snart öfvergåfvo staden, af fruktan för den lilla armée Timoleon anförde, och hvarmed han sedan fördref Icetes, och åter-

återgaf staden sin frihet, samt tillät innevånarne att rasera, ej allenast denna fästning, utan äfven Dionysii palats, som i dess ställe omskapades till folkets Curia; och folket tillbaka gaf Timoleon ett palats att bebo, deruti han ock slöt sina dagar, villjande aldrig öfvergifva en nation, som han genom sin tapperhet och sina råd gjort lycklig. Han helgade sin boning åt Lyckans Gudinna.

Ofvan omtalte fästning är nu förvandlad till ett berg af omkullstörtade, cubformiga stenar; man ser dock formen, som var en parallelogram, med en spetsig vinkel åt stadssidan. Grafven existerar, men porten och cassematterna, som rymde 2000 man med hästar, då Dionysius uppgaf den, äro nu mera otillgängliga underjordiska gångar.

Utsigten härifrån är gudomlig, ty man ser hafvet, Syracusa, Etna, Sundet och Calabrien; samt åt andra sidan den yttersta punkten af förstaden Epipolis, der bägge Dionysiernas murar stöta tillsammans uti fästningen Eurialo, som Nicias byggde. Dessa murar existera alla, men omkullstörtade; der är lemningar af Hexapylon (Essapilo), som var ett torg, så kalladt derföre att det hade 6 portar. I denna trakten af Epipolis stod batäillen mellan Athenienserna och Syracusanerna 413 år f. Ch. f., hvilken Demosthenes förlorade, hvarefter de sedan blefvo slagne i sjöbataillen i hamnen, vid ett ställe kalladt Dascon. Här var sedermera de Romares läger, och det var här jag föreställer mig Marcellus stod, då han gret öfver Syracusas förestående öde, emedan han kom in uti staden igenom Hexapylon. Hvad skulle han säga, om han nu såge hela denna trakt förvandlad till den uslaste åker på dessa kala stenhällar! Deremot är dalen nedanför berget ganska härlig; der flyter den lilla ån Anapus; der är ock Nymphen Cyanos källa, omgifven af Papyrus.

Artisten Politi, broder till den redan omtalte, bor i Syracusa. Han har afritat alla monumenterna och graverat några; men det interessantaste af hans arbete är, att han, enligt de gamla beskrifningarna, tillverkat flera små pappersark af Papyrus, som växer

här

här, vid stränderna af Anapus. Han hade den godheten att föra oss till Museum. Der funnos flera fragmenter af statuer, samt en vacker Venus uti marmor, hvars hufvud dock fattas; äfven en mindre statue af Esculapius. Vaserne voro ej så vackra, som dem jag redan sett. Här fanns en mängd Grekiska inskrifter uti marmor, hvilka man tagit ur klipporna, der de varit infattade i likhet med dem å grafvarna i Rom. Jag såg sedan sjelfva grafvarna; en enda af dem är märkvärdig derföre att utanför densamma är uthuggen i klippan en port med tvenne colonner och fronton. Man kan dömma af dessa grafvar, huru stor folkmängden varit; man säger, att den steg till 120,000. Staden hade 22 mils omkrets.

Jag gick för andra gången till Dionysii öra och Theatern, hvilka jag afritade. Derifrån gick jag till Catacomberna, kallade San Giovanni, hvilka äro klädda med huggen sten och mycket vidsträckta. Härefter besåg jag Capuciner-klostrets Latomie beläget uti Achradina utmed hafvet, och i samma trakt, der Archimedes hade sitt hus med sina instrumenter. Här var äfven början till en dylik grotta, som Dionysii öra. Denna uti klippan uthuggna dal är ofantligt djup och stor; munkarne hafva deruti sin trägård med grottor, hvaruti man ömsom ser badrum och grafvar. Jag afritade detta ställe, som visserligen för det pittoreska är det vackraste i Syracusa, och med det samma det rysligaste, som fängelse, emedan de olyckliga Athenienserne, som tillfångatogos efter Nicias' nederlag, voro här instängde under deras fångenskap, der de dogo af svält och vanskötsel. En man uti Syracusa vid namn Nicolaus, som misste sina tvänne söner uti bataillen, interesserade sig ändå för dessa olyckliga; men den Lacedemoniske Generalen Gylippus, som commenderade Syracusanerna, föreslog folket, att bägge anförarne, Nicias och Demosthenes, skulle föras till Lacedæmon. Syracusanerne opponerade sig deremot; desse, emedlertid underrättade om faran, dödade sig sjelfva i fängelset, och de öfrige 7000 fångarne omkommo till största delen. Några af dem blefvo sålde till slafvar och sedermera frigifne af sina herrar, derföre att de kunde recitera verser af Euripides, som Sicilianerne mycket älskade. Också, när de kommo tillbaka till Athen, gingo de till Euripides, omfamnade honom och berättade, huru hans poesier frälst deras lif.

Syra-

Syracusa, som är en ibland de snyggaste städer på Sicilien, har 14,000 innevånare. Fruntimren äro i allmänhet vackra och bruka äfven här den svarta Manto. De lägga sina barn uti hängmatta, i stället för vagga.

Den 27 reste vi, och hade under hela vägen utsigten af Etna, Messinska sundet och Calabrien, samt omsider den härliga slätt, som omger Etnas södra sida. Vi foro öfver tvenne floder: Lentini, der hästarne simmade öfver, och Giaretta, fordom Simetto, den största flod på Sicilien; der var färja. — Vi anlände om eftermiddagen till Catania, 42 mil ifrån Syracusa.

Catania hette en tid Etnea, sedan den blef ombyggd och fick nya innevånare af Hiero I.; men återtog sitt gamla namn, sedan den återfått sina fordna innevånare. Staden är reguliert byggd, har 30,000 innevånare och många Sidenfabriker, men deras tillverkningar äro ej vackra. Öfverallt ses qvinnor väfva smala sidenband och spinna silke på slända. Flera gator likna Berlins. Vi bodde vid torget, som är vackert och prydt med en Fontaine, på hvilken står en Elefant af Lava-sten, surmonterad af en colonne, eller, som man kallar den, en Egyptisk obelisque, ehuru den är åttkantig; den är full med hieroglypher. Dômen vid samma torg är stor, med en portaille af vackra granit-colonner, som fordom prydde den antika Theatern.

Theatern, 310 fot bred, är byggd af Lava-sten och har flera corridorer, trappor och tvenne vomitoirer bibehållna, samt några gradiner och en del af orchestern derunder. Den är ganska stor, och har den historiska märkvärdighet, att Alcibiades höll derifrån tal till folket, då han i spetsen för Athenienserna marcherade emot Syracusa och öfvertalte Cataneserna att förena sig med Athenienserna. Dessutom vistades uti Catania Stesichorus, som först lät chorerna accompagneras med instrumenter. Andrones, som uppfann Mimiken, var äfven ifrån Catania. Staden hade en tyrann Mamercus, som tillika var Sorgespels-författare, men hvilken, sedan han blifvit tillfångatagen af Timoleon och förd till Syracusa, att der dömmas af folket, försökte, för att frälsa sig ifrån dess raseri, att döda sig sjelf emot en gradin på Theatern i Syracusa.

Till ofvannämde Theater hörde ett Odeon af 145 fots diameter. Det inre af denna byggnad bebos nu af fattigt folk.

Uti det rika Benedictiner-klostret S:t Nicola finnas 40 munkar, hvilka bebo ett verkligt slott. Kyrkan är stor och ganska vacker, altarena af marmor, men med dåliga taflor, ehuru målade uti Rom af Toffanelli. Trapporna äro af marmor. Der finnas tvenne refectorier. Bibliotheket håller 15,000 volumer; jag såg der Waltons Bibel och Lexcion. Här funnos äfven Cæsars Commentairer tryckte 1469, med initial-bokstäfverna målade; samt ett Breviarium, tryckt i Venedig 1472 på pergament, med svarta och röda stilar och Gothiska bokstäfver. Munkarnes museum är illa arrangeradt. Den rara myntsamlingen berättades vara bortstulen för 2:ne år sedan; andra säga, att munkarne utspridt detta rykte, och undangömt den, af fruktan att regeringen ville bemägtiga sig den. Vaserne äro ej så vackra, som de jag sett annorstädes. En af dem, af den äldre epoken, hade på målningen en char med 4 hästar en face, hvilket man sällan ser; en liten vase hade en synnerligt vacker form. Ibland Bronzerna är en Romersk Legions Örn; ganska säkert af en Grekisk mästares hand. Här funnos många inscriptioner uti marmor.

Det var uti Catania, som de bägge bröderne Amphinomus och Anapisas (hvarom Pausanias talar) togo sina föräldrar på axlarna, och derigenom frälste dem vid ett utbrott af Etna. De finnas på några af stadens bronzmedailler.

Jag såg Prins Biscaris palats. Den nuvarande Prinsen, som bor i Neapel, är en sonson till den namnkunniga Prins Ignazio, som ej allenast formerat ett Museum uti detta palats, af alla Siciliens antiquiteter, utan ock gjort förträffliga inrättningar för vettenskapernas förkofran. Han byggde vattenledningar, och var i hög grad välgörande. Det var interessant att se de rum han bebott och hans statue, som förtjente stå på ett torg, i stället för att vara inläst ibland dessa fornlemningar. Här finnas flera vackra och rara bronzer, och många vackra fragmenter af altaren, kapitäler, cornicher och colonner uti marmor, flera stora statuer, hvaribland en torse, den

den jag likväl tyckte vara mera utropad än den förtjenar; den föreställer en ung man sittande naken med ett draperi öfver knät; marmorn är mjukt huggen, men formerna kunna aldrig förliknas med de namnkunnigaste statuer i Rom. Den andra verkligen vackra piecen var en buste af en okänd, af en menniskofärgad marmor, oändligen väl huggen och naturlig. Vaserne uppgifvas till 1000, hvarpå jag dock tviflar, ehuru stor mängd jag såg af små vaser; de stora voro ej så vackra, som jag hade väntat. På en af dem föreställdes Hesperidernes trägård; på tvenne voro charer en face afbildade, samt på flera endast caricaturer. Dessa äro alla funna i det fordna Camarina, som nu heter Camarana, och ligger 19 mil ifrån Terranova. Tvenne stora grafvårdar ifrån Agrigentum, liknade dem man finner uti Pæstum. Här var äfven inscriptioner i marmor, samt en stor naturaliesamling. En munk, som visade detta, hade så brådt om, efter det var middagstimman, att han ej tillät mig genomse allt med den uppmärksamhet jag hade önskat.

På eftermiddagen gick jag utom staden till klostret S:ta Maria di Jesu, som har en vacker trägård, kallad Silva, med palmer och cypresser; der var en rund antik graf.

Den 1 Maj ritade jag uti hamnen. Denna hamn formerades genom en Lavaflod år 1669, då en stor del af staden förstördes. Här låg ett enda vackert skepp, byggdt i Catania. Några Speronata (stora båtar som segla öfver allt i Medelhafvet) lågo uppdragna vid stranden. De voro grannt målade och prydda med verser. Uti hamnen hördes flera improvisatorer, som sjöngo och spelte.

Staden har flera vackra byggnader, ibland hvilka märkas Minimernas kloster, samt en mängd stora kyrkor. Uti Franciscanernas kyrka ses en gammal copia af lo Spasimo di Sicilia af Raphael, målad på träd. En Engelsman hade bjudit 1000 Louisd'or för denna tafla, men munkarne få ej sälja den.

Under flera af dessa byggnader ser man lemningar efter antika bad, samt en amphiteater.

 En

En Architect, som heter Ittar, bor i Catania. Han har gjort resor i Grekland med Lord Elgin, har talent äfven som målare och graveur, och har tagit flera vuer af Etna. Vi träffade honom ej hemma, men voro i dess ställe lyckliga nog att få se hans vackra fru, som tycktes tillställa en fest för sin mans hemkomst. Hon ornerade med blommor hans trefliga atelié, från hvilken man såg Etna; och den smak, hvarmed detta rum pryddes, gaf mig anledning att tro dessa personer vara lyckliga. — Fruntimren uti Catania äro i allmänhet vackra, och hafva ovanligt stora ögon; de bruka äfven Manto.

Baron Recuperos stora myntsamling fick jag ej se. Deremot såg jag en annan, tillhörig Herr Carlo Gagliani, Professor i Mathematiquen vid Universitetet. Han har en vacker samling medailler i guld och silfver, så väl Grekiska som Sicilianska; den sednare är alldeles complett, med flera ineditta, och han explicerade dem på ett så artigt sätt, att de stunder jag hos honom tillbragte, voro ibland de angenämaste jag passerat på Sicilien. Han hade ornerat sina rum med målningar, som föreställde de förnämsta händelser ifrån Siciliens fabeltider, äfvensom ur dess gamla och nya historia, tillika med några imaginerade portraiter af dess stora män. Ibland dessa var herden Daphnis, som föddes under en lager på ett af öns berg, och som blef poet och inventor af den så kallade Poesia bucolica, samt omsider dog af kärlek, enligt Theocrits 1:sta Idyll. Här var äfven portrait af Diodorus, som lefde under Julii Cæsars och Octavii tid, och använde 30 år att utarbeta sin historia. Han härstammade ifrån Ægira, som nu kallas S:t Filippo d'Agiro. Här sågs äfven en tafla föreställande den lärde Aurispa, ifrån Noto, som lefde i det 15:de Seklet, och blef krönt i Rom, då han sålde sin egendom för att derföre köpa ett exemplar af Virgilius.

De vackraste Sicilianska medaillerna voro: ifrån

Agrigentum: Finzias, tyrann i Agrigentum; på andra sidan samma man dödad på jagt af ett vildsvin.

Catania: (i bronz) Isis, med lotus-blomman på hufvudet, hållande i högra handen en staf; hennes son Orus sitter vid hennes fötter; han bär äfven lotus på hufvudet. Der ses också en katt; epigraphen är *Catanaion.* *Cepha-*

Cephaloedis: (nu för tiden Cefalo) Hercules med sina attributer. Epigraphen: *Kepha.*

Enna: (nu Castro Giovanni) Ceres med fackla i hand sökande sin dotter; på frånsidan på somliga: Pluto uti en char tillika med Proserpina; på andra: ett afhugget kohufvud, till minne af ett offer till dess ära; placatur vaccæ sterilis cervice resecta.

Erice: (nu S:t Giuliani, nära Trapani) en vacker Venus hållande en dufva på handen, med epigraphen *Erykinon.*

Gela: (nu Terranova) en oxe med menniskohufvud. Epigraphen: *Gelas.*

Lilybæum: (nu Marsala) (i bronz) Apollos hufvud; på frånsidan, en trepied. Epigraphen: *Lilybaion.*

Mozia: (på ön S:t Pantaleone 6 mil ifrån Marsala) ett fruntimmershufvud omgifvet af tre fiskar; på frånsidan: en naken mansperson på en vild häst, som ej har några tyglar; äfven en hund. Epigraphen: *Motyaion.*

Nasso: har epigraphen *Assino*, floden Asines namn, nu Fiume freddo. Staden förstördes 404 år f. Ch. f.

Segeste: ett fruntimmers-hufvud; på frånsidan, en hund, embleme af floden Krimisus, som under skapnad af en hund gjorde den Trojanska flickan Egesta till moder åt Egestus.

Solus, Solantum: (nu Castello di Solanto, 12 mil ifrån Palermo, nära Termini) Hercules' hufvud; på frånsidan: en mansperson med sköld; föreställer Solontes' strid med Hercules, som dödade honom. Framför mannen står *Solon.*

Tauromenion: Apollos hufvud, med en lyra på frånsidan och legenden *Archageta.*

Selinunte: Apollo i en char, med en lans; en annan person uti charen kör hästarna. På frånsidan: floden Hypsas genius offrande; under altaret är en tupp, der bredevid en tjur samt ett löf af Apis eller Selinus, med epigraphen *Selinontion.* Denna medaille är slagen till minne af den förut omtalte Empedocles, som befriade staden ifrån osund luft af stillastående vatten, hvilket han genom canaler afledde uti tvenne floder.

Ther-

Thermæ Himerenses: (nu Termine) ett fruntimmer som kastar ifrån sig ett draperi, med inskriften: *Imera*, hvilket visar, huru den statue af Imera såg ut, hvilken Scipio återtog i Carthago och lemnade Himerenserna tillbaka. På andra sidan, en krigare uti en char; och under en lagerqvist inskriften *Gelon*. Denna medaille slogs till minne af Gelons seger öfver Carthaginenserna, hvarigenom han frälste Imera; men det förstördes sedermera af Hannibal, likasom Selinunt, 409 år f. Ch. f.

Tindarus: (nu berget Tennaro, nära Patti) Jupiters hufvud, tillika med Castor och Pollux.

Syracusas medailler äro otroligt många och alla vackra; i synnerhet de som blefvo slagne under dess Konungars tid.

Herr Rossario Scuderi äger några taflor och en rar samling gravurer, ifrån de äldsta intill dem af Morghens. Han har ett vackert hus med trägård, och en loggia högst upp på taket, hvarifrån utsigten af hela Catania, Etna och hafvet, var gudomlig. Det var den första afton, som luftens varma färgor voro i harmonie med alla de öppna arcader och terrasser, omskuggade af palmer, cypresser och fruktträd, som gifva Catania ett helt olika utseende mot städerna uti Italien.

Den 3 Maj reste vi upp till Etna, och lågo om natten uti Nicolosi, 10 mil ifrån Catania. Hela denna väg är tätt bebodd, och inom svarta lava-murar växer vin, alla möjliga frukter, säd och lin. Linet var nyss upptaget; men de svarta lava-strömmarne, och de af lava-stenar byggda husen, ge ett obehagligt intryck. Uti Nicolosi gjorde jag bekantskap med den hyggliga och interessanta Herr Gemmelaro, som genom sitt nit och sina observationer på Etna gjort denna resa för utländningar så lätt och säker som möjligt. Härifrån är 18 mil upp till spetsen af det förskräckliga berget. Vi verkställde denna resa den 4 Maj om morgonen, afvikande från det vanliga bruket, att stiga upp på berget om natten, för att derifrån se solens uppgång. Men den vackra årstiden var ej nog avancerad uti dessa kalla regioner, för att ute tillbringa en hel natt. Vi hade en vägvisare, tre mulor och en

gosse,

gosse, som gick med sandaler. Vi kommo först förbi Monte Rossi, en alldeles särskild crater, som uppkom år 1669, då Catania förstördes; dess lava tillika med den ifrån en som utbröt på 1500:talet, hade alldeles utbredt förstöring här omkring. Der slutas den så kallade cultiverade regionen; man kommer derifrån uti en stor och vacker ekskog lika gammal som Etna; åtminstone hafva dessa ekar öfverlefvat många eruptioner, att dömma af deras ovanligt höga och tjocka stammar. De voro nu först uti knoppning; sådan skillnad är der i climatet. Denna stora skog, som på alla sidor omger berget, kallas la Mezzana regione, eller la Silvosa, och består af ekar (guerci), och stenekar (elci), samt tallar (pini). Största delen häraf tillhör Prins Paterno. Vi kommo förbi den orätt kallade grotta delle Capre, emedan inga getter eller andra kreatur der finnas, om ej fordom i Polyphems tid. Derifrån kommer man snart till den så kallade regione terza eller scoverta. Här måste vi lemna våra mulor och gå i snön upp till den öfversta spetsen af berget, hvilket var ganska tröttsamt, helst intet ställe fanns, der man kunde hvila, emedan det lilla huset kalladt degli Inglesi, var både betäckt och uppfyldt af snö och is. Detta är bygdt helt nära en liten ruin, kallad Philosophens torn, som nu äfven var öfverhöljd med snö, och som endast varit ett altare helgadt åt Jupiter Aetnæus. — Efter en vandring i tre timmar kommo vi ändteligen upp på den con, hvaruti cratern är. På detta högsta berget fanns ingen snö; myllan var deremot så varm, att man ej kunde stå stilla länge på samma ställe, och sidorna så sluttande, att man med möda höll sig qvar. Denna con är enligt somliga resebeskrifvare, 10,198 fot hög; enligt andra 1900 toises. Moln och rök ifrån cratern omgaf oss; men dundret ifrån afgrunden, hvilken vi då och då upptäckte emellan molnen, kom mig att glömma allt annat.

"Stundom hvälfver det sotiga moln ur sitt sköte mot etern,
"Hvirflar af beckig rök, förblandad med glödande aska.

De tre hål, som vi här sågo uti cratern, utur hvilka ännu fint grus uppkastas, existera allt sedan den sista eruption år 1819. Uti detta Seculum har varit år 1809, den 9 April, en stor eruption, hvars

hvars lava hotade staden Lingua grossa. Berget rykte då i 81 dagar, och gaf 2:ne jordbäfningar. En annan stor eruption inföll den 25 Oct. 1811, hvilken varade till den 24 April år 1812. Den kom upp ifrån 30 särskilta hål.

Jag lät echo här upprepa några namn af personer jag är tillgifven, helsade Etna, och skyndade mig åter ner öfver de kalla snöfälten, der verkan af solen, dimman och luften, var högst oangenäm, och alla objecter af den stora ön och hafvet, som vi hade under oss, förekommo alldeles som då man ser uti en oren tub. Emot klockan 6 på eftermiddagen anlände vi tillbaka till Nicolosi, efter en otroligt mödosam färd af 13 timmar.

Den 5 Maj reste vi ner till le Giarre, 18 mil ifrån Nicolosi. Hela denna sluttning af Etna emellan bergets fot och hafvet är den vackraste, den bäst odlade trakt jag sett på Sicilien, ja, i något land, utom vid Sorento i Neapel. Denna del är också den mest befolkade, och har det idogaste folket; ty man kan knappast föreställa sig deras arbete, som nödgas undanplocka den mängd lava-stenar, hvaraf marken är betäckt, och af hvilka de uppföra murar för att deremellan på små täcka åkrar odla vin, säd, lin, hampa, bomull och alla slags frukter. Det gifves ingen production af detta climat, som ej finnes här; och tillika en mängd vackra träd, som beskugga små täcka byggnader, de första jag funnit trefliga, nästan i hela södra delen af Italien; flera voro målade utanpå murarna. På en af dem var ämnet taget utur Tasso: Herminias död. Ibland madonnabilderna voro några rätt vackra i teckningen, fast målningen dålig. Allt detta omgifves på ena sidan af hafvet, på den andra af Etnas med snö och lava betäckta regioner, och på längre afstånd med en kedja af berg;

"Dyster dess nejd, af Etna, som åskar ur bistra ruiner.

Det är det vackraste jag sett på Sicilien.

Genom denna resa förhindrades vi dock att bese både Pozzo di Venere och Cyclopernas kuster, med Polyphems grotta, som ligger häremellan och Catania, nära Castel Aci, och som de gamla poeterna omtala. Episoden derom i Eneiden är en af de skönaste.

Le

Le Giarre är en liten snygg stad, der vi åto middag. De bästa viner på hela denna stranden af Catania kallas Terre forti. På eftermiddagen redo vi åter upp i bergen till ett ställe kalladt la Castagna di Centi Cavalli. Det är en lund af fem gamla castanjeträd, af hvilka tvenne i synnerhet hafva ovanligt tjocka stammar; vägen dit var högst elak, men utsigterna vackra. Vi kommo igenom en skogsbacke, som liknade den skönaste Engelska park, och sedermera, närmare Taurmina, eller, rättare sagdt, gli Giardini, blefvo dessa utsigter härliga. På de högsta bergsspetsar nära Taurmina ligga flere byar; den högst belägne heter Mola; på andra sidan om hafvet ses Calabrien, som af den nedgående solen fick de skönaste färgor. Vi foro öfver tvenne floder; den ena, Fiume Freddo, hette fordom Asinos, och den andra Caltabiano, som fordom hette Anobolo. Öfver den var en bro, hvilket annars är rart att se på Sicilien.

Den 6 Maj. Gli Giardini ligger nära vid hafvet. Det var här Pyrrhus steg i land och blef med pomp emottagen af Tyndarion. Jag gick om morgonen genast upp till Taurmina och dess Theater, som ej allenast är ett ibland de vackraste monumenter på Sicilien, utan ock i hela verlden. Den täflar med Colisén. Hvad den ena äger öfverträffande uti architecturen, har den andra uti sitt läge. En sådan Theater-decoration, som utsigten af Etna med dess fot, som uddar sig uti hafvet, finnes på intet annat ställe i verlden. Sätena, uthuggna i kalk-klippan, voro beklädda med hvit marmor. Proscenium hade tre stora portar och deremellan nicher; den medlersta porten, kallad den Kongliga, finnes ej mera. Theaterns diameter är 208 fot. Trettiosex nicher omge det öfra galleriet, som är af tegelsten. Många fragmenter af marmor-colonner och ornamenter äro uppställda utmed murarna. Theatern är dessutom så väl byggd, att rösten ganska tydligt höres, äfven på de mest aflägsna platserna på galeriet. Stadens Cicerone (vägvisare) bevisade mig det genom reciterandet ifrån Pulpito af en sonnett, som han sade sig sjelf hafva componerat. Jag trodde i början, att det var någon öfversättning utur Euripides, att det var Calchas uti Ipheginie i Auliden. — De mynt man här visade voro alla

 utnötta,

utnötta, och ingen penning hade Apollo med lyran; intet påminte, att folket här i ro tillbragte sina dagar; min lilla vägvisare, en gosse, sjöng något af Rossini, under det jag ritade. Rossinis musik var ej utan behag ifrån denna orchester, och jag tviflar att de Gamle hade så många bilder uti sin musik, hvilken deremot var mera religiös.

Man har ornerat kyrkorna och ett palats uti Taurmina med en mängd fragment af denna stadens fordna magnificence.

Tvenne stadens innevånare, af hvilka den ena var en Doctor Francesco Fama, bådo mig göra sig besök. Uti denna Doctors gammalmodiga rum fick jag se vackra medailler af guld, silfver och bronz. Han skänkte mig tvenne Taurminska mynt i bronz, det ena med Apollos hufvud bekransadt med lagern; på frånsidan en lyra, och ordet TAYPOMINITAN eller Taurominitanorum; det andra äfven med ett Apollohufvud, med ett ansigte så blidt, som om han sjönge det ömaste qväde för sånggudinnorna.

Den 7 Maj reste vi till Messina, 30 mil. Man följer beständigt hafsstranden, som har de besynnerligaste klippor. Vägen var kantad med rosenlagrar i blomma, alla bergen äro odlade och hafva rika alabaster- och marmor-brott.

Vid Cap S:t Alessi är en fästning, som Engelsmännerna reparerat under sista kriget; den hade en vacker Donjon. Vi foro öfver floden Nisi, och åto en god frukost uti ett litet värdshus vid stranden. Här såg jag den vackraste fårafvel. — Vid floden Itala, som nu var uttorkad, nyttjar man bad om sommarmånaderna, på det sättet, att man gräfver uti dess sandbotten, och finner der svafvelkällor. Sedan kommo vi till udden Scaletta, der Murat försökte en misslyckad landstigning. Härifrån far man beständigt genom byar med vackra trägårdar och åbyggnader. Kanalen, eller Sundet, liknar här en bred flod. Reggio och Calabriens höga berg synas tydligt. Messinas namnkunniga fyrbåk ses redan på 12 mils afstånd. Staden är väl byggd, och hamnen, i cirkelform, den vackraste i verlden:

"Rymlig är hamnen, och trygg mot våld af stormarnes ilar;

Sundet,

Sundet, som här blir trängre, höjer hamnens skönhet. Calabriens berg blefvo emot solens nedgång alldeles rosé- och violet-färgade. Det var häremellan som Hercules simmade, hållande sig i hornen på en af Solens oxar, den han öfverförde. Jag tyckte mig se Metellus öfverföra till Reggio sina 140 Elefanter. — Nu ligga några fartyg i hamnen. — Palatserna, som alla äro byggda uti lika architecture, äro väl en vacker början, men hafva aldrig blifvit fullbordade. På ett afstånd af 13 mil tvärt öfver ses Scyllas klippa, och på denna stranden Charybdis, hvilka bägge i Homeri tid voro så farliga för sjöfarande. Flera strömdrag skola ännu förorsaka virflar i vattnet. Men ett annat fenomen är den så kallade Morgana, eller figurer af stora städer och vackra landskap, hvilka man vid lugnt vatten får se på hafsdjupet. Alla tala härstädes derom, men jag råkade ingen som sett det. Man säger, att det är en reflex af luften; likasom en resande i Africas sandöknar tror sig se vatten, och då han kommer närmare, finner intet.

Messina hette uti de äldsta tider Zancle, efter dess hamn, som har form af en curv. Det lydde flera Grekiska nationers omvexlande herravälde, till dess omsider Messinerne på Peloponnesus, öfvervunne af Lacedemonierna, satte sig ner här och kallade staden Messina (Messini).

Uti de sednaste tidehvarfven har denna stad undergått tvenne förskräckliga olyckor: pesten år 1743, och jordbäfningen år 1783; men ändock är den nu näst Palermo den vackraste på Sicilien. Kyrkorna äro ej vackra. Somliga hafva gamla mosaiker; andra äro ornerade med inlagd marmor i en dålig smak. Uti Kathedralen är altaret af Pietra dura och chorbänkarne af en vacker sculptur i träd. Målningarne hafva ingen märkvärdighet, om ej en tafla i Sacristian af Anemoto.

Statuerna på torgen af Carl II., Carl III. och Ferdinand, äro af bronz, men fula. På den förstörda Piazza del Regio står Don Giovanni di Austrias statue i bronz; han är föreställd i chevalier-costum med hufvudet bart. En fontaine af marmor, byggd vid hamnen och föreställande Neptun, är det vackraste sculptur-

 arbetet;

arbetet; förmodligen är den af Sicilianernes berömda Antonio Gagini, emedan han lefde under Kejsar Carl V:s regering, då detta monument blef uppfördt. Af fornlemningar finnes intet. Man vet knappast hvar Hercules' Tempel legat. Neptuni Tempel tros hafva stått der Annunziada-kyrkan är. Det var uti Messina som Cajus Ejus hade uti sitt palats den berömda Cupido af Praxiteles, hvilken Verres tog och Cicero omtalar. Nu finnes här blott uti en Kyrka målningar af Polydoro di Caravaggio.

Vi gjorde bekantskap med Danska och Svenska Consulerna, som visade oss mycken höflighet och förskaffade oss lägenhet att komma ifrån ön.

Men innan jag berättar afresan, vill jag i korthet uppräkna de andra märkvärdiga ställen, på ön, som jag ej fick tillfälle att bese.

Avola, uti dess grannskap odlades sockerröret (Arundo Saccarifera) ännu för få år tillbaka; dess fordna planteringar voro här, samt vid Melilli och Palermo.

Acræ, beläget emellan bergen Acremonte och Palazzolo. Der har Baron Judeca funnit hela sitt Museum.

Erbesso, 16 mil ifrån Syracusa, heter nu Pantalica, och har många grottor, som i forntiden varit bebodda. En af dem, kallad della Maraviglia, är 530 fot lång.

Bidis, en stad, som nu heter Vizzini.

Lago dei Palici, kallas nu Naftia. Der bredevid var ett Tempel helgadt åt Gudarna Palices, söner af Jupiter och Thalia.

Enna, nu för tiden Castro Giovanni. Der hittas ännu vackra medailler, och en mängd Vaser Greco-Sicoli. Sagan berättar, att det var der man först fann säd, och att detta ställe var Cereris och Proserpinas födelseort. Också hade den förstnämda Gudinnan här ett namnkunnigt Tempel med en statue af bronz, som Verres borttog. Cicero berättar, att Gudinnans dyrkan var så allmän, att hela staden så till sägandes utgjorde ett Cereris Tempel, ty alla dess innevånare voro Gudinnans prester; hennes statue höll uti ena handen en brinnande fackla, som hon hade itändt på berget Etna,

för

för att dermed uppsöka sin dotter. Samma fackla ses på Ennas medailler. Proserpinas sjö, som ligger här i grannskapet, och kallas Pergusa, har icke mer vid sina stränder de vackra lundar och ängar, som fordom beundrades; men bergen och kringliggande trakter skola vara ovanligt sköna.

Berget Artesino, ligger i medelpunkten af ön. Det är der man säger att fordom Nympher hade sitt hemvist, och berättas detta ställe varit Daphnis födelseort. Härifrån uppspringa floderne Salso och Fiume grande, nära staden Polizzi. Detta berg är också medelpunkten för de tre dalarna, som utgöra öns fördelning, nemligen Val demone, Val di noto, och Val di Mazzara.

Gerace, har uti sina kringliggande trakter en mängd af Fraxinus ornus, utur hvars stam man får manna.

Minoa, var en gammal stad, som sedermera hette Heraclea, och låg vid stranden af floden Platani (som fordom hette Halycus), ej långt ifrån Girgente.

Sciacca, fordom Thermæ, så kalladt för dess varma källor, som finnas uti berget, hvarest ännu ses den grottan, som Dædalus lät uthugga åt Konung Cocalus, till dess dunst- eller svafvelbad. Den kallas nu St. Calogerus, och ett kloster är bygdt derofvanpå.

Cossura, en ö, som nu heter Pantellaria.

Selinunte, en gammal stad, som Virgilius kallar palmosa Selinus. Den var belägen emellan de tvenne floderna Hypsa och Selinus, hvilka nu kallas Belici och Madiuni. Hannibal förstörde denna stad; men på en af dess höjder finnas ännu lemningar af dess tre präktiga Tempel, af hvilka det östra har en colonne qvarstående utan kapitäl. Detta Templet, som var det största, höll 334 fot i längd och 146 i bredd. De colonner, som formerade peristilen, hade 11 fot i diameter och voro släta. Det andra Templet hade 204 fot i längd och $81\frac{1}{2}$ i bredd. Portiken var der formerad af 36 colonner, cannelerade, alla af ett stycke. Det tredje, som hade 241 fot i längd och $77\frac{1}{2}$ i bredd hade äfven cannelerade colonner. En jordbäfning, som omkullstörtat dessa Tempel, har helt regelmässigt kastat dess colonner på bägge yttre sidorna af Templen längs med dem.

Lilybæum,

Utsigt af Katedral Kyrkan i Palermo.

Utsigt af Wår-Fru kyrkan i Palermo

Stentr. af C. Müller.

Utsigt af Enighetens Tempel i
Agrigentum.

Väg ifrån Palermo.

T. Minervæ.

T. Jovis Poliei.

Camicus nu Girgento.

Berget Atenea nu la Forche.

Latomie

Kyrk S. Blasio ford. T. Cereris.

Flod. S. Blasio fordom Hypras.

Muren

S. Nicola

Väg till Alicata

T. Jovis Olymp.

T. Herculis

T. Concordiæ

Latomie

T. Junonis

Catacomben

Monum. Terothis

Neapolis

Acragas nu Drago.

Carthaginensernas läger.

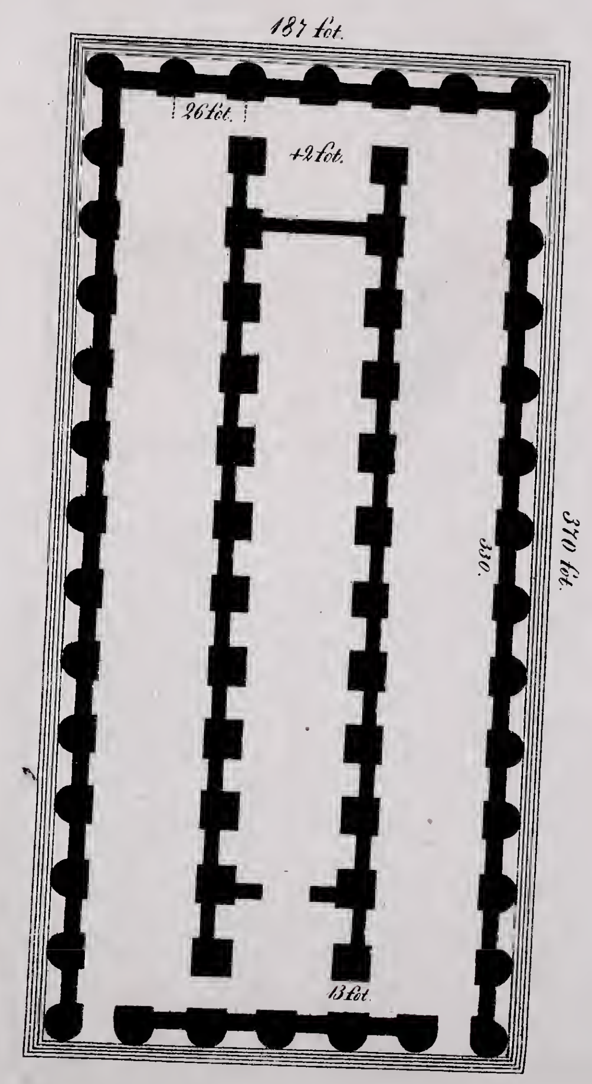
T. Æsculapii.

Romrarnes läger.

Situation af Agrigentum.

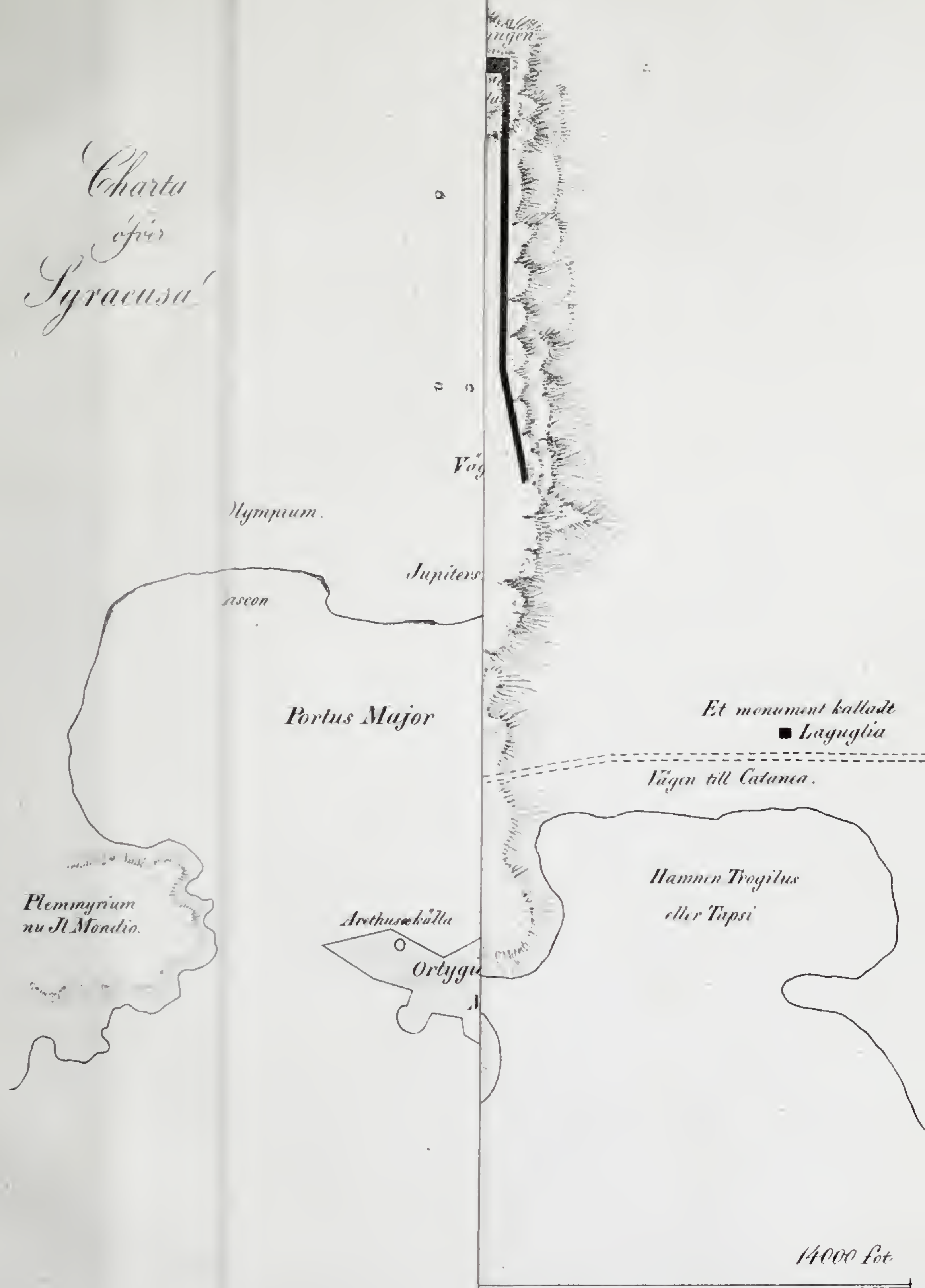
Lybiska Hafvet

Plan af Den Olympiske Jupiters Tempel uti Agrigentum kalladt Jättarnes.

Charta öfver Syracusa
Gyanes källa
Fästningen
Ergelus
Epipolis
F. Labdalum
Hexapyton
Latomie del Bufalaro
Dionysii mur
Neapolis
Tychæ
Vägen från Noto
Olympium
Jupiters Tempel
Dascon
Wattenledning
Grafvar
Portus Major
Drottning Philisti Theater
Dionysii Öra
Latomie del Paradiso
Et monument kalladt
Laguglia
Vägen till Catanea
Amphi=Theatern
Forum
Grafvar i klippan uthuggne
Hamnen Trogilus
eller Tapsi
Plemmyrium
nu St Mondio
Arethusæ källa
Ortygia
Dianæ Tempel
Minervæ Tempel
Portus Minor
eller Marmor hamnen
Catacomber
Achradina
Capucinernas Latomier
kallade San Giovanni
14000 fot

Charta öfver Syracusa
Olympium.
Jupiters
ascon
Portus Major
Plemmyrium
nu Il Mondio.
Arethusakälla
Ortygia
Et monument kalladt
Laguglia
Vägen till Catanea.
Hamnen Trogilus
eller Tapsi
14000 fot

By Lars Jacob von Röök